

DISTINCȚII ONORIFICE ACORDATE CLERULUI ROMÂN ÎN 1918

Laurențiu-Ștefan Szemkovics*

HONORARY DISTINCTIONS GRANTED TO THE ROMANIAN CLERGY IN 1918

Abstract

In the present article, the author points out, by means of phaleristics, heraldry and sigillography, eight honorary distinctions awarded to Romanian clergymen for special deeds accomplished during the First World War: The Military Order „Mihai Viteazul”; The Order „Star of Romania” („Steaua României”); The Order „Crown of Romania” („Coroana României”); The Order „Queen Mary Cross” („Crucea Regina Maria”); The Cross „The Sanitary Merit”; The Cross of War (*French*); The Order „Saint Anna” (*Russian*); The Order „Saint Stanislas” (*Russian*). These distinctions are preserved in funds and collections of the National History Museum of Romania, the Romanian Gendarmerie Museum and the collection belonging to Chief adjutant N.C.O. (reservist) Nelu Aldea.

The distinctions have been presented considering first and foremost the Regulation for the order in which medals should be worn (published in „Monitorul Oficial” no. 222 from 29 January 1920), with the Romanian ones first followed by the foreign ones, presented in alphabetical order of the origin country. The authors mentioned, from one case to another, the institutions where the pieces are located and where they were researched the pieces and described them considering the scientific norms of heraldry and recommendations of the former International Committee of Sigillography. The information presented included: their issue date, the persons that were decorated, the reasons of awarding them, sometimes the accompanying documents, the normative acts through which they were awarded, reproductions of the pieces, and the necessary bibliography.

Keywords: order, cross, religious service, priests, devotion, hospital, regiment.

În articolul de față prezentăm câteva distincții onorifice conferite clerului român, pentru fapte deosebite săvârșite în Primul Război Mondial. Decorațiile și documentele privitoare la meritele beneficiarilor provin, în special, din biblioteci, fonduri și colecții aflate la Arhivele Naționale Istorice Centrale, Muzeul Național de Istorie a României, Muzeul Jandarmeriei Române și la colecționarul Nelu Aldea.

Distincțiile sunt prezentate ținând seama, mai ales, de *Regulamentul pentru ordinea purtării decorațiilor la placă* (publicat în „Monitorul Oficial” nr. 222 din 29 ianuarie 1920), mai întâi cele românești și apoi cele străine, după ordinea alfabetică a țărilor. Am menționat, de la caz la caz, instituțiile sau persoanele la care se găsesc și unde am cercetat piesele de față, am descris piesele ținând cont de normele științei heraldice și de recomandările fostului Comitet Internațional de Sigilografie¹, am menționat data instituirii lor, persoanele decorate, motivele recompensării, uneori documentele însoțitoare, actele normative prin care li s-au conferit, reproducerile pieselor și bibliografia aferentă.

I. ORDINUL „MIHAI VITEAZUL”

Ordinul „Mihai Viteazul” a fost creat de către regele Ferdinand I, fiind instituit prin Înaltul Decret Regal nr. 2968 din 26 septembrie 1916. A fost acordat numai ofițerilor, pe timp de război, pentru fapte de arme excepționale în fața inamicului și avea trei clase: I, a II-a și a

* Arhivele Naționale Istorice Centrale din București, laurszem@gmail.com.

¹ Comitetul Internațional de Sigilografie = organism creat în 1959 prin hotărârea Biroului executiv al Consiliului Internațional al Arhivelor, în vederea rezolvării unor probleme practice privind păstrarea și conservarea sigiliilor și a stimulării cercetărilor în acest domeniu. Comitetul a contribuit la dezvoltarea teoriei și practicii sfragistice, preocupându-se de uniformizarea terminologiei de specialitate, stabilirea elementelor necesare pentru descrierea sigiliilor, reunirea eforturilor specialiștilor în vederea creșterii longevității izvoarelor sigilare, elaborarea de studii menite să scoată în evidență importanța sigiliilor create în diferite țări; *Dicționar al științelor speciale ale istoriei. Arhivistică, cronologie, diplomatică, genealogie, heraldică, paleografie, sigilografie*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982, p. 77.

III-a. De asemenea, drapelele unor unități care s-au distins în lupte au primit acest prestigios însemn.

Ordinul „Mihai Viteazul” clasa a III-a, model 1916² (fig. 1-2), se prezintă sub forma unei cruci³, de 40 mm, cu brațele terminate în floare de crin⁴, din metal auriu⁵, emailată albastru⁶, având pe avers, încrustate în excizie⁷, pe brațul vertical, cifra regelui Ferdinand (doi de F adosați), surmontată⁸ de coroana regală, de 20 mm, iar pe revers⁹, în centru, anul instituirii modelului: 1916. Crucea era surmontată de coroana regală, închisă¹⁰, terminată cu glob crucifer¹¹, de care, printr-un inel, se prindea panglica de culoare vișinie, lată de 37 mm, cu margini aurii de 3 mm. Acest model, prezentat mai sus, se purta pe piept, în partea stângă¹².

² Muzeul Național de Istorie a României, inv. nr. 75604.

³ Crucea = simbolizează axa lumii și punctul de intersecție dintre figurile geometrice fundamentale reprezentate de cerc (cerul) și pătrat (pământul). Are și un simbolism spațial, deoarece brațele corespund celor patru puncte cardinale. Provine din cuvântul latinesc *cruce(m)*, „caznă”; Matilde Battistini, *Simboluri și alegorii*, Monitorul Oficial, 2008, p. 144

⁴ Crin = floare, eminentă regală, ce simbolizează deopotrivă puterea și rafinamentul, forța materială, dar și avântul spiritual; Olimpia Ungheara, *Dicționar explicativ masonic*, vol. 1 (A-L), Phobos, București, 2007, p. 296.

⁵ Aur = metal utilizat în alcătuirea stemelor; este reprezentat convențional prin puncte plasate la egală distanță între ele (*Dicționar al științelor speciale*, p. 49); simbolizează bogăție, forță, credință, puritate, constanță, bucurie, prosperitate, viață lungă; G. Eysenbach, *Histoire du blason et science des armoiries*, Tours, MDCCCXLVIII, p. 370; H. Gourdon de Genouillac, *Les Mystères du blason de la noblesse et de la féodalité. Curiosités – bizarreries et singularités*, Paris, E. Dentu, 1868, p. 16..

⁶ Albastru (azur) = culoare utilizată în alcătuirea stemelor, reprezentată convențional prin linii orizontale plasate la distanță egală. Semnifică loialitate, fidelitate, frumusețe; A. de la Porte, *Trésor héraldique d'après d'Hozier, Ménétrier, Boisseau etc.*, Paris, Leipzig, H. Casterman, Tournai, 1861, p. 11.

⁷ Gravarea = se poate face în adâncime (*incizie*) ori în relief (*excizie*); *Dicționar al științelor speciale*, p. 128.

⁸ Surmontat = se spune de pal, fascie, chevron și, în general, orice altă piesă care nefiind în poziția sa ordinară este însoțit în șef de o altă figură; W. Maigne, *Abrégé méthodique de la science des armoiries suivi d'un glossaire des attributs héraldiques, d'un traité élémentaire des ordres des chevalerie et de notions sur les classes nobles, les anoblissements, l'origine des noms de famille, les preuves de noblesse, les titres, les usurpations et la législation nobiliaires*, Paris, Garnier frères, Libraires-Éditeurs, 1860, p. 265.

⁹ Revers = una din părțile unui sigiliu cu reprezentări pe ambele fețe; este partea mai puțin importantă a acestuia; *Dicționar al științelor speciale*, p. 201.

¹⁰ Coroană închisă = coroana formată dintr-un cerc frontal de care se prind mai multe arcuri ce se unesc în partea superioară; de obicei, este dotată cu pietre prețioase și terminată printr-un glob cruciger; *Dicționar al științelor speciale*, p. 90.

¹¹ Glob crucifer = sferă suprapusă de o cruce care se găsește în vârful coroanelor închise, în mâna unor personaje sau deasupra unor scuturi; este însemn al puterii suverane, atribut al suveranității. În heraldica românească globul crucifer este întâlnit în stemele Țării Românești, în armele Moldovei și armele statului român. Sfera simbolizează pământul, iar crucea de pe sferă simbolizează dominația creștină asupra lumii; *Dicționar al științelor speciale*, p. 127; Paola Rapelli, *Simboluri ale puterii și mari dinastii*, Monitorul Oficial, 2009, p. 40-41.

¹² *Ordine, cruci și medalii române. Istoric, legi și regulamente*, întocmite de Vintilă Ivănceanu, Petre Ionescu, Petre P. Sterescu și C. Tâmpăanu, Imprimeria Statului, București, 1927, p. 81; Cricoveanu, I. G. F. (lt. colonel), *Codul decorațiilor și al medaliilor conținând legile, regulamentele și decretele relative la crearea decorațiilor și a medaliilor de la 1860 și până azi*, tomul VI, ediție revăzută și completată, Giurgiu, Tipografia „Ulpiu Stanculescu”, 1928, p. 149-155; C. Flondor, Const. Moisil, *Decorațiunile românești*, în *Enciclopedia României*, vol. 1, 1938, p. 88-89; Maria Dogaru, *Aspirația poporului român spre unitate și independență oglindită în simbol. Album heraldic*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981, p. 156-157; Ștefan Catone, Neculae Șerbănescu, Dumitrașcu Bedivan, *România: decorații 1859-1991*, Cover, București, 1992, p. 15, pl. IV, fig. 6; *Decorații românești de război 1860-1947*, autori: Ion Safta, Rotaru Jipa, Tiberiu Velter, Floricel Marinescu, Editura Universitaria, București, 1993, p. 66-71; Elena Artimon, *Ordine, medalii și decorații din Primul Război Mondial aflate în colecțiile Muzeului de Istorie Bacău*, în „Carpica”, XXIV, 1993, Complexul Muzeal „Iulian Antonescu” Bacău, p. 169, fig. II/1; Elena Artimon, Lăcrămioara Stratulat, *Mărturii documentare aflate în colecțiile Muzeului de Istorie Bacău aparținând col. Procopie Strat și slt. Gheorghe Glod, cavaleri ai Ordinului „Mihai Viteazul”*, în „Buletinul Muzeului Militar Național”, Serie Nouă, 1/2003, Partea I, p. 297-302; Tudor Alexandru Martin, Katiușa Pârvan, Cătălina Opaschi, *Onoarea națiunilor (II). Ordine și decorații românești din patrimoniul Muzeului Național de Istorie a României*, Muzeul Național de Istorie a României, București, 2016, p. 136-143; Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *Distincții acordate grănicerilor, jandarmilor și polițiștilor în perioada 1916-1918*, în „Monitor cultural-educativ”, nr. II/2017, Editura Ministerului Afacerilor Interne, București, p. 16-

Ordinul „Mihai Viteazul” clasa a III-a i-a fost conferit protosinghelului¹³ (asimilat gradului de locotenent) Șerbănescu Justin¹⁴, din regimentul 21 infanterie: „pentru vitejia, destoinicia și iubirea de patrie ce a arătat pe câmpul de onoare în 1916. Pe lângă faptul că și-a îndeplinit cu un mare devotament îndatoririle ce le avea ca și confesor al regimentului, a mai luat parte la toate luptele mergând cu Sfânta Cruce în mână, în fruntea luptătorilor regimentului. În ziua de 21 octombrie 1916 văzând că regimentul „Feldioara” a pierdut în lupte aproape pe toți ofițerii și că comandantul căzuse rănit pe Muntele Clăbucetul Taurului, a luat comanda acestui corp și luptând ca un erou o zi și o noapte, a respins pe inamic până la Muntele Susai, oprindu-l de a ocupa Azuga. În luptele de pe Muntele Dihanului a condus un batalion de dispensați, iar la 17 noiembrie 1916, fiind pentru a doua oară rănit pe Muntele Sorica în timpul unui atac al Azugăi, a refuzat evacuarea pentru a nu se despărți de vitejii regimentului”.

II. ORDINUL „STEUA ROMÂNIEI”

Pentru a recompensa serviciile militare și civile aduse statului român, Carol I instituie, prin Înaltul Decret nr. 1108 din 10 mai 1877, Ordinul „Steaua României” care s-a conferit atât în Războiul de Independență (1877-1878), cât și în perioada Primului Război Mondial (1916-1918).

Ordinul „Steaua României” cu spade, în grad de Ofițer¹⁵ (fig. 3-4) se prezintă sub forma unei cruci recruciata¹⁶ de metal, de 40 mm, smălțuită albastru închis, având pe avers, în centru, un medalion rotund, smălțuit roșu, încărcat¹⁷ cu o acvilă¹⁸, redată în întregime și din față, cu aripile deschise și cu zborul¹⁹ în jos, stând cu picioarele pe un fulger²⁰, cu capul întors spre aripa dreaptă, ținând în cioc o cruce, poziționată în bandă²¹, totul de aur. Medalionul este înconjurat de o bordură²² emailată albastru, în care este scrisă, cu litere aurii, deviza²³: *** **IN FIDE SALUS** (SALVAREA ÎN CREDINȚĂ). Bordura albastră este înconjurată de o ghirlandă de ramuri de stejar verde, prinsă, în dreptul brațelor crucii, cu panglici aurii dispuse în săritoare²⁴. Pe revers, pe centru, într-un medalion rotund, puțin mai mare decât cel de pe avers, smălțuit, de asemenea, roșu, cifra domnitorului

17; idem, *Distincții acordate jandarmilor în perioada 1917-1919*, Editura Ministerului Afacerilor Interne, București, 2018, p. 9-10; Laurențiu-Ștefan Szemkovics, Augustin Mureșan, *Distincții onorifice conferite grănicerilor români în perioada 1918-1919 = Honorific distinctions awarded to Romanian frontier guards between 1918 and 1919*, Editura Ministerului Afacerilor Interne / Edit Moroșan, București, 2018, p. 9-12.

¹³ Grad monahal superior singhelului și inferior arhimandritului; monah care are acest grad.

¹⁴ Decret nr. 1.561/25 iunie 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 96 din 21 iulie / 3 august 1918, p. 1430.

¹⁵ Colecția plutonier adjutant șef (rez.) Nelu Aldea.

¹⁶ Cruce recruciata = cruce ale cărei brațe au extremitățile în formă de cruce; Silviu Andrieș-Tabac, *Tipologia crucii heraldice*, în „Analecta Catholica”, IV, 2008, Chișinău, 2010, p. 111.

¹⁷ Încărcat = termen care indică faptul că într-o piesă heraldică sau plasat una sau mai multe mobile; *Dicționar al științelor speciale*, p. 146.

¹⁸ Acvila = pasăre de pradă din clasa șoimilor, cu ciocul lung și recurbat, picioare robuste, unghii ascuțite, vedere pătrunzătoare și anvergura foarte întinsă; acvila este reprezentată cu ciocul deschis și aripile deschise (Cte Alph. O’Kelly de Galway, *Dictionnaire archéologique et explicatif de la science du blason*, tome I, Bergerac, Imprimerie générale du Sud-Ouest, 1901, p. 6); este simbolul regalității, al măreției, al generozității și al recunoștinței; G. de L. T^{me}, *Dictionnaire héraldique, contenant tout ce qui a rapport à la science du blason, avec l’explication des termes; leurs etymologies, & les exemples nécessaires pour leur intelligence, suivi des Ordres de Chevaleries dans le Royaume et de l’Ordre de Malthe*, Paris, Lacombe, MDCCLXXIV, p. 11.

¹⁹ Zbor = figură heraldică naturală reprezentată ca două aripi de pasăre (când acestea sunt de îngeri sau grifoni, pot fi denumite și cu termenul de *aripi*). Când se utilizează o singură aripă, se blazonează cu termenul de *semizbor*; *Dicționar al științelor speciale*, p. 238.

²⁰ Fulgerul = simbolizează suveranitatea.

²¹ Banda = piesa onorabilă a scutului realizată prin trasarea a două diagonale din colțul drept superior spre colțul stâng inferior, formând o fâșie ce este reprezentată în alt smalt decât câmpul. Conform cerințelor artei heraldice, banda trebuie să ocupe circa 1/3 din lățimea scutului; *Dicționar al științelor speciale*, p. 52.

²² Bordura = piesă care înconjoară scutul, așa cum indică și numele său. Este simbolul protecției, al bunăvoinței și al recompensei; Cte Alph. O’Kelly de Galway, *op. cit.*, p. 95.

²³ Deviza = inscripție conținând o maximă morală, o exclamație, o formulă de credință, un angajament; *Dicționar al științelor speciale*, p. 100.

²⁴ Săritoarea (crucea în curmeziș) = piesa onorabilă a scutului care se realizează prin suprapunerea benzii cu bara; *Dicționar al științelor speciale*, p. 186.

Carol I (doi C adosați și intercalați în care este înscrisă cifra romană I)²⁵ încoronată de o coroană închisă, terminată cu glob crucifer, totul aurit. Între brațele crucii sunt raze convergente și două spade²⁶ redade cu vârfurile în sus. Crucea este surmontată de o coroană închisă, terminată cu glob crucifer. Panglica este moarăată roșie, cu câte două dungi albastre închise pe fiecare margine, dungile interioare late, fiecare de 3 mm și cele exterioare (de pe marginea panglicii), de 2 mm. Panglica este lată de 35 mm și lungă, în partea aparentă, de 50 mm și se fixa pe piept, în toată lățimea ei, adică fără alte îndoituri, decât cele de la extremități, de care, pe de o parte se atârna crucea de panglică, iar pe de altă parte, panglica de piept, căpătâiele panglicii prinzându-se cu copci dedesubt. Rozeta pentru ofițeri are un diametru de 25 mm²⁷.

Ordinul „Steaua României” este cel mai vechi ordin național românesc; a fost creat în 1864 de Alexandru Ioan Cuza și a fost acordat în acea perioadă doar câtorva devotați ai domnitorului. Denumirea originală, propusă de Cuza, era „Ordinul Unirii”²⁸ (fig. 5-6), care avea pe avers, în medalionul rotund, smălțuit roșu, în două ghirlande verzi²⁹ de ramuri de stejar, intercalate, cele două cifre, încrustate cu aur, „5” și „24”, semnificând dubla alegere a domnitorului (5 ianuarie în Moldova și 24 ianuarie în Muntenia), iar pe bordura albastră scria, cu litere de aur: * **GENERE ET CORDE FRATRES** (* FRAȚI PRIN ORIGINI ȘI SIMȚIRI). Pe revers, în medalionul central, pe roșu, au fost încrustate literele aurii „A” și „I” intercalate, având la baza lor cifra romană I (cifra domnitorului Al. Ioan Cuza)³⁰.

Ordinul „Steaua României” cu spade, în grad de Ofițer i-a fost acordat economului Nazarie Constantin³¹, șeful serviciului religios de pe lângă Marele Cartier General: „pentru zelul deosebit și destoinicia cu care a condus serviciul religios pe timpul campaniei, dând exemplu și imbold preoților militari pentru a fi la înălțimea misiunii lor (1916-1918)”.

III. ORDINUL „COROANA ROMÂNIEI”

Ordinul „Coroana României” a fost instituit prin legea nr. 1.244 din 10 mai 1881 cu scopul de a recompensa serviciile aduse statului.

²⁵ Const. Flondor, Const. Moisil, *Decorațiunile românești*, în *Enciclopedia României*, vol. 1, 1938, p. 87.

²⁶ Spada = simbolul stării militare, al vitejiei, al puterii. Poate fi aplicată nedreptății și poate stabili pacea și dreptatea. De asemenea, spada este și simbol al războiului sfânt. În tradițiile creștine, spada este o armă nobilă, a cavalerilor și eroilor creștini; Jean Chévalier, Alain Ghéerbrant, *Dicționar de simboluri. Mituri, vise, obiceiuri, gesturi, forme, figuri, culori, numere*, vol. 3 (P-Z), 1995, p. 246-247.

²⁷ P. V. Năsturel, *Medaliile și decorațiunile române. Descrierea și portul lor de către civili, militari, clerici, magistrați și doamne*, București, Tipo-Litografia Societății „Tiparul”, 1901, p. 11-14; *Ordine, cruci și medalii române*, p. 25-46; Cricoveanu, I. G. F. (lt. colonel), *op. cit.*, p. 66-90; C. Flondor, Const. Moisil, *op. cit.*, p. 86-87; Gr. Costandache, *op. cit.*, p. 194; Bernard Fitzsimons, *Heraldry & Regalia of War*, Beekman House, New York, 1973, p. 87; Victor Cațavei, *Din colecția de ordine și medalii a Muzeului Județean Arad (I)*, în „Ziridava”, VI, 1976, p. 489-492; Maria Dogaru, *Aspirația poporului român*, p. 129-130; Ștefan Catone, Neculae Șerbănescu, Dumitrașcu Bedivan, *op. cit.*, p. 17; pl. VI, fig. 11; *Decorații românești de război 1860-1947*, p. 38-47; Elena Artimon, *op. cit.*, p. 167-168, fig. I/1; *Enciclopedia Armatei României*, p. 1030-1031; Toma Rădulescu, *Ordine și decorații românești și străine care au aparținut acad. dr. Constantin Angelescu (1869-1948)*, în „Argesis”. Studii și comunicări, Seria Istorie, XXII, Editura Ordessos, Pitești, 2013, p. 351, 358; Tudor Alexandru Martin, Katiușa Pârvan, Cătălina Opaschi, *op. cit.*, p. 42-52; Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *Distincții acordate grănicerilor*, p. 13-15; idem, *Distincții acordate jandarmilor*, p. 5-9; Laurențiu-Ștefan Szemkovics, Augustin Mureșan, *op. cit.*, p. 19-21, 87.

²⁸ Natalia Marinescu, Câteva decorațiuni rare la Muzeul Militar Național. Decorațiunile create de domnitorul Alexandru Ioan I Cuza, în „Buletinul Muzeului Militar Național”, 1939-1940, III, nr. 5-6, p. 136-141; Dan Berindei, *Cuza Vodă și Ordinul „Unirii”. O încercare de instituire a unei decorații naționale*, extras din „Revista Istorică Română”, XVII (1947), p. 98-106; Maria Dogaru, *op. cit.*, p. 119-120; Ștefan Catone, Neculae Șerbănescu, Dumitrașcu Bedivan, *op. cit.*, pl. II, fig. 3; Tudor Alexandru Martin, Katiușa Pârvan, Cătălina Opaschi, *op. cit.*, p. 12, 14; Laurențiu-Ștefan Szemkovics, *Distincții acordate grănicerilor*, p. 15; idem, *Distincții acordate jandarmilor*, p. 8; Laurențiu-Ștefan Szemkovics, Augustin Mureșan, *op. cit.*, p. 20-21, 87.

²⁹ Verde = culoare utilizată în alcătuirea stemelor, reprezentată convențional prin linii diagonale de la dreapta la stânga. Semnifică tinerețe, frumusețe, libertate, sănătate; *Dicționar al științelor speciale*, p. 236.

³⁰ Muzeul Național de Istorie a României, inv. nr. 81300.

³¹ Decret nr. 2.491/15 septembrie 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 195 din 21 noiembrie / 4 decembrie 1918, p. 3415.

Conform *Regulamentului pentru punerea în aplicare a legii relativă la instituirea Ordinului Coroana României*³², Ordinul „Coroana României” este o cruce de Malta³³, cu diametrul de 40 mm pentru Cavaleri și Ofițeri, cu brațe egale, smălțuită roșu, cu marginea de smalt alb. În mijlocul crucii, pe avers, este un medalion rotund, smălțuit roșu, încărcat cu coroana regală, de oțel (făurită din metalul unuia dintre tunurile luate ca trofee de la inamic, în bătălia de la Plevna de la 28 noiembrie 1877)³⁴ ce se termină printr-un glob, în care este înfiptă crucea „Trecerea Dunării”³⁵. Medalionul este înconjurat de o bordură smălțuită alb, pe care este scris cu litere și cifre aurii: * **PRIN NOI ÎNȘINE** * **14 MARTIE 1881** (data proclamării regatului). Pe revers, în medalionul rotund, smălțuit roșu, pe un singur rând: **10 MAIU** (data încoronării). Împrejur, în bordura smălțuită alb: * **1866** * **1877** * **1881** (datele urcării pe tron, proclamării Independenței și proclamării regatului).

Cifra regală, între brațele crucii, ca și montura crucii, este de argint pentru Cavaleri și de aur pentru celelalte grade. Tot între brațele crucii sunt două spade aurii, cu vârfurile în sus, unde fiecare gardă se termină în flori de crin.

Panglica, care se atârână de cruce printr-un inel, este de culoare albastru-închis, cu câte o dungă pe fiecare margine de culoarea oțelului, lată de 6 mm la Cavaleri și Ofițeri. Când Ordinul „Coroana României” cu spade, în gradul de Cavaler, are panglica de „Virtutea Militară”³⁶, aceasta este roșie bordată albastru³⁷.

Au fost decorați cu Ordinul „Coroana României” cu spade, în grad de Cavaler: confesorul militar Proca Constantin³⁸; preotul (asimilat gradului de căpitan) Leu Gheorghe³⁹, din regimentul 53/65 infanterie, pentru devotamentul cu care a îngrijit de răniții și bolnavii de tifos exantematic, precum și zelul cu care și-a îndeplinit misiunea, înălțând sufletele soldaților, îmbărbătându-i în luptele de la Mărășești din 1917; preotul (asimilat gradului de căpitan) Mateescu Vasile⁴⁰, din regimentul 6 artilerie, pentru zelul și devotamentul cu care și-a îndeplinit serviciul în 1917; preotul (asimilat gradului de locotenent) Agârbiceanu Ion⁴¹; preotul (asimilat gradului de locotenent) Dumitrescu Dumitru⁴², din regimentul 38 infanterie, pentru zelul, devotamentul și abnegația cu care și-a îndeplinit serviciul și ridicând moralul trupei prin cuvântări și dând concurs prețios medicului la pansarea și îngrijirea răniților în august 1917; preotul (asimilat

³² *Ordine, cruci și medalii române*, p. 51-52.

³³ Cruce de Malta = cruce ale cărei brațe se constituie din triunghiuri isoscele unite la vârf și cu bazele scobite în forma literei „V”, creând impresia unei cruci cu opt vârfuluri; Silviu Andrieș-Tabac, *op. cit.*, p. 112.

³⁴ *Coroana regală de oțel* datează de la încoronarea primului rege Carol I (10/22 mai 1881); *Capodopere din patrimoniul Muzeului Național de Istorie a României*, redactor: Cornel Constantin Ilie, texte: Florentina Buzenschi, Bogdan Coconoiu, Șerban Constantinescu, Florin Georgescu, Romeo Gheorghită, Cornel Constantin Ilie, Oana Ilie, Ginel Lazăr, Alexandra Mărășoiu, Rodica Oanță-Marghitu, Ernest Oberländer-Târnoveanu, Dragomir Nicolae Popovici, Eugen Silviu Teodor, foto: Marius Amarie, George Nica, catalog editat de Muzeul Național de Istorie a României, MNIR, București, 2012, p. 68-71.

³⁵ Crucea „Trecerea Dunării”, instituită în 1878, care este așezată în vârful coroanei regale de oțel, a fost destinată militarilor și civililor care au luat parte la operațiunile din dreapta Dunării, în timpul Războiului de Independență; Dan Cernovodeanu, *Originea decorației „Trecerea Dunării”*, în „Revista Muzeelor și Monumentelor”. Muzee, XIV, 1977, nr. 3, p. 30-31; Maria Dogaru, *Date noi privind Coroana de Oțel a României*, în „Herb”. Revista română de heraldică, I (VI), 1999, 1-2, p. 127-134; Dorel Bahrin, *Sistemul decorațiilor militare-2000. Sistemul național de decorații*, Editura Economică, București, 2005, p. 21.

³⁶ Muzeul Jandarmeriei Române.

³⁷ P. V. Năsturel, *op. cit.*, p. 20-22; *Ordine, cruci și medalii române*, p. 47-61; Cricoveanu, I. G. F. (lt. colonel), *op. cit.*, p. 48-65; C. Flondor, Const. Moisil, *op. cit.*, p. 87; Gr. Costandache, *op. cit.*, p. 197; Bernard Fitzsimons, *op. cit.*, p. 87; Victor Cațavei, *op. cit.*, p. 492-495; Maria Dogaru, *Aspirația poporului român*, p. 148-149; Ștefan Catone, Neculae Șerbănescu, Dumitrașcu Bedivan, *op. cit.*, p. 17-18; *Decorații românești de război 1860-1947*, p. 54-59; Elena Artimon, *op. cit.*, p. 168, fig. I/2; Toma Rădulescu, *op. cit.*, p. 352, 358-359; Tudor Alexandru Martin, Katiușa Pârvan, Cătălina Opaschi, *op. cit.*, p. 76-80; Laurențiu-Ștefan Szemkovics, Augustin Mureșan, *op. cit.*, p. 25-26, 88.

³⁸ Decret nr. 1.267/29 mai 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 71 din 21 iunie / 4 iulie 1918, p. 1005.

³⁹ Decret nr. 1.895/24 iulie 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 118 din 18 (31) august 1918, p. 1856.

⁴⁰ Decret nr. 964/28 iulie 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 36 din 13 (26) mai 1918, p. 464.

⁴¹ Decret nr. 1.267/29 mai 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 71 din 21 iunie / 4 iulie 1918, p. 1005.

⁴² Decret nr. 1.961/31 iulie 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 143 din 19 septembrie / 2 octombrie 1918, p. 2396.

gradului de locotenent) Gâlea Andrei⁴³; preotul (asimilat gradului de locotenent) Iordache Tudorache⁴⁴, din regimentul 10 vânători, pentru zelul și devotamentul ce a arătat în timpul luptelor de la Mărășești de la 1-6 august 1917; preotul (asimilat gradului de locotenent) Moroianu Alexandru⁴⁵, de la brigada II călărași, pentru curajul și devotamentul ce a arătat în luptele de la Chioșurile și Grozești din iulie și august 1917. La postul de prim-ajutor a dat îngrijiri răniților, ajutându-l pe medic sub focul infanteriei inamice; preotul (asimilat gradului de locotenent) Murarețu Gheorghe⁴⁶, din regimentul 7 vânători, pentru curajul și devotamentul ce a arătat pe câmpul de luptă în 1917. S-a distins în mod deosebit în noaptea de 11/12 iulie când a sosit trupa la o recunoaștere făcută pe Dealul Dragu; preotul (asimilat gradului de locotenent) Păunescu Gheorghe⁴⁷, din regimentul 25 infanterie, pentru abnegația și deosebitul devotament ce a arătat în îndeplinirea serviciului religios în 1917; preotul (asimilat gradului de locotenent) Proca Nicolae⁴⁸, din regimentul 44 infanterie, pentru curajul și devotamentul cu care și-a îndeplinit serviciul pe câmpul de luptă în 1917; preotul (asimilat gradului de locotenent) Stătescu Constantin⁴⁹, de la ambulanța diviziei XIII, pentru abnegația și deosebitul devotament ce a arătat în îndeplinirea serviciului religios în 1917; preotul (asimilat gradului de locotenent) Ulescu Vasile⁵⁰, din regimentul 57/58 infanterie, pentru zelul și devotamentul cu care și-a îndeplinit misiunea sfătuind și încurajând pe luptători în 1917; protosinghelul (asimilat gradului de locotenent) Șerbănescu Justin⁵¹, din regimentul 21 infanterie, pentru credința și dragostea de țară ce a arătat în anul 1917.

Au fost decorați cu Ordinul „Coroana României” cu spade, în grad de Cavaler, cu panglica de „Virtutea Militară”⁵² (fig. 7-8): preotul (asimilat gradului de căpitan) Mihail Neculae⁵³, din regimentul 4 vânători, pentru curajul și abnegația arătate în luptele de la Cașin, valea Șușiței, Oituz, Coșna și Cireșoia, unde a stat pe poziție în linia I îmbărbătând trupa în vara anului 1917; preotul (asimilat gradului de locotenent) Bănică Roșescu⁵⁴, din regimentul 34 infanterie, pentru curajul de care a dat dovadă rămânând în primele linii, îmbărbătând pe soldați de a rămâne neclintii sub uraganul de foc al artileriei dușmane, în luptele de la Muncel în 1917; preotul Oniceanu Nicolae⁵⁵, din regimentul 32 infanterie, pentru că în luptele de la Mărășești de la 25 iulie-2 august 1917 a îmbărbătat prin cuvinte pe soldați, ducându-se până în prima linie și rămânând printre cei din urmă, a trecut Siretul înot sub focul infanteriei și artileriei inamice spre a nu cădea prizonier; preotul-econom stavrofor (asimilat gradului de căpitan) Bărbulescu Ion⁵⁶, din regimentul 30 infanterie, pentru că în luptele de la Dealul Porcului prin bombardamentul violent de artilerie a fost prin mijlocul ostașilor, îmbărbătându-i și îndemnându-i să țină cu îndârjire poziția, aprinzând în sufletul lor făclia credinței și iubirea de Tron și Țară (1917).

IV. ORDINUL „CRUCEA REGINA MARIA”

Ordinul „Crucea Regina Maria”, instituit la 15 martie 1917, a fost conferit militarilor și civililor care s-au distins în serviciul sanitar atât în Primul, cât și în al Doilea Război Mondial

⁴³ Decret nr. 1.267/29 mai 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 71 din 21 iunie / 4 iulie 1918, p. 1005.

⁴⁴ Decret nr. 132/25 ianuarie 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 265 din 7 (20) februarie 1918, p. 3071.

⁴⁵ Idem.

⁴⁶ Decret nr. 93/12 ianuarie 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 251 din 23 ianuarie / 5 februarie 1918, p. 2806.

⁴⁷ Decret nr. 909/19 aprilie 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 26 din 2 (15) mai 1918, p. 330.

⁴⁸ Decret nr. 131/25 ianuarie 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 262 din 3 (16) februarie 1918, p. 3011.

⁴⁹ Decret nr. 909/19 aprilie 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 26 din 2 (15) mai 1918, p. 330.

⁵⁰ Decret nr. 1.791/12 iulie 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 112 din 10 (23) august 1918, p. 1746.

⁵¹ Decret nr. 2.130/17 august 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 177 din 30 octombrie / 12 noiembrie 1918, p. 3083.

⁵² Muzeul Național de Istorie a României, inv. nr. 64968.

⁵³ Decret nr. 1.049/8 mai 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 51 din 30 mai / 12 iunie 1918, p. 708.

⁵⁴ Decret nr. 1.925/28 iulie 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 129 din 31 august / 13 septembrie 1918, p. 2082.

⁵⁵ Decret nr. 2.046/9 august 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 151 din 28 septembrie / 11 octombrie 1918, p. 2571.

⁵⁶ Decret nr. 1.961/31 iulie 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 143 din 19 septembrie / 2 octombrie 1918, p. 2395.

sau, pe timp de pace, persoanelor care s-au remarcat la îngrijirea bolnavilor în timpul unor epidemii.

Ordinul avea trei clase, dintre care, în cazul de față, au fost acordate doar cele din clasele a II-a (de bronz aurit) și a III-a (din bronz).

Însemnul avea forma unei cruci gamate, stilizate, purtând pe avers, pe centru, cifra reginei Maria, „M” albastră (redată în coduri heraldice prin linii orizontale, paralele, plasate la egală distanță între ele), încoronată cu o coroană deschisă cu trei fleuroane sub formă de cruci labate, iar pe revers, tot pe centru, fiind gravat anul 1917. Panglica era portocalie și se prindea de cruce printr-un anou⁵⁷.

Au fost decorați cu Ordinul „Crucea Regina Maria”, clasa a II-a (fig. 9-10): preotul (asimilat gradului de căpitan) Tănăsescu Dobrota⁵⁸, de la spitalul de contagioși nr. 4, pentru zelul și devotamentul remarcabil cu care a dat bolnavilor și răniților sprijinul său sufletească în 1917; preotul Câmpeanu Ilie⁵⁹, pentru zelul și devotamentul remarcabil cu care a organizat și administrat spitalul nr. 428 în 1917.

Au fost decorați cu Ordinul „Crucea Regina Maria”, clasa a III-a⁶⁰ (fig. 11-12): arhidiaconul Orghidan Evghenie, de la spitalul militar de fizioterapie Târgu-Frumos, pentru zelul și devotamentul cu care și-a îndeplinit serviciul în 1917; călugărița Chilu Ileana⁶¹, de la Spitalul nr. 168 Piatra Neamț, pentru sânguința și devotamentul cu care a îngrijit bolnavii de boli infecțioase în 1917; călugărița Dumitriu Xenia⁶², de la Spitalul nr. 168 Piatra Neamț, pentru sânguința și devotamentul cu care a îngrijit bolnavii de boli infecțioase în 1917; călugărița Tata Glicheria⁶³, de la Spitalul nr. 168 Piatra Neamț, pentru sânguința și devotamentul cu care a îngrijit bolnavii de boli infecțioase în 1917; călugărul Damaschin Trofil⁶⁴, infirmier în spitalul de campanie nr. 1 al Crucii Roșii; călugărul Filaret Buliga⁶⁵, infirmier în spitalul de campanie nr. 1 al Crucii Roșii; călugărul Gheorghe Verenciuc⁶⁶, infirmier în spitalul de campanie nr. 4 al Crucii Roșii; călugărul Ilarion Filip⁶⁷, infirmier în spitalul de campanie nr. 4 al Crucii Roșii; cuvioasa maică Dospinescu Veronica⁶⁸, de la Sfânta mănăstire Agapia, pentru zelul și devotamentul cu care și-a făcut datoria la cantina din gara Piatra-Neamț, în 1917; ierodiaconul Diaconescu Rafail, infirmier; ierodiaconul Evghenie Orghidan⁶⁹, pentru zelul și devotamentul depus pentru buna îngrijire a răniților spitalului militar Craiova nr. 18 în tot timpul campaniei 1916-1918; maica Anghelescu Mina⁷⁰, șefă la sala de pansamente în spitalul Crucii Roșii, filiala Bacău; maica Bârsan Agripina⁷¹, infirmieră de noapte în spitalul Crucii Roșii, filiala Piatra-Neamț; maica Borș Evlampia⁷², pentru devotamentul remarcabil cu care a dat îngrijiri răniților și bolnavilor în timpul campaniei 1916-1917; maica Dumbravă Evghenia⁷³, pentru devotamentul remarcabil cu care a dat îngrijiri răniților și bolnavilor în timpul campaniei 1916-1917; maica Galeșiu Magdalena⁷⁴,

⁵⁷ C. Flondor, Const. Moisil, *op. cit.*, p. 89; *Decorații românești de război 1860-1947*, p. 75; Elena Artimon, *op. cit.*, p. 169, fig. II/2; Tudor Alexandru Martin, Katiușa Pârvan, Cătălina Opaschi, *op. cit.*, p. 146-148.

⁵⁸ Decret nr. 643/21 martie 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 4 din 5 (18) aprilie 1918, p. 41.

⁵⁹ Decret nr. 1.113/14 mai 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 54 din 2 (15) iunie 1918, p. 760.

⁶⁰ Muzeul Național de Istorie a României, inv. nr. 148929.

⁶¹ Decret nr. 1.556/22 decembrie 1917, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 237 din 5 (18) ianuarie 1918, p. 2596.

⁶² Idem.

⁶³ Idem..

⁶⁴ Decret nr. 1.564/28 decembrie 1917, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 240 din 10 (23) ianuarie 1918, p. 2641-2642.

⁶⁵ Idem.

⁶⁶ Idem.

⁶⁷ Idem.

⁶⁸ Decret nr. 2.899/15 octombrie 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 198 din 25 noiembrie / 8 decembrie 1918, p. 3475.

⁶⁹ Decret nr. 1.287/1 iunie 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 72 din 22 iunie / 5 iulie 1918, p. 1022.

⁷⁰ Decret nr. 1.564/28 decembrie 1917, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 240 din 10 (23) ianuarie 1918, p. 2642.

⁷¹ *Ibidem*, p. 2641.

⁷² Decret nr. 1.640/2 iulie 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 102 din 28 iulie / 10 august 1918, p. 1529.

⁷³ Idem.

⁷⁴ Idem.

pentru devotamentul remarcabil cu care a dat îngrijiri răniților și bolnavilor în timpul campaniei 1916-1917; maica Hrețcu Platonida⁷⁵, pentru devotamentul remarcabil cu care a dat îngrijiri răniților și bolnavilor în timpul campaniei 1916-1917; maica Hudici Luchia⁷⁶, pentru zelul și devotamentul cu care a îngrijit de bolnavii contagioși la spitalul Crucea Roșie nr. 267 (Iași) în 1916-1917; maica Iulia⁷⁷, infirmieră de noapte în spitalul Crucii Roșii, filiala Piatra-Neamț; maica Joimir Leontina⁷⁸, pentru devotamentul remarcabil cu care a dat îngrijiri răniților și bolnavilor în timpul campaniei 1916-1917; maica Lenciuc Olympiada⁷⁹, pentru devotamentul remarcabil cu care a dat îngrijiri răniților și bolnavilor în timpul campaniei 1916-1917; maica Manoliu Agafia⁸⁰, pentru zelul și devotamentul cu care a îngrijit de bolnavii contagioși la spitalul Crucea Roșie nr. 267 (Iași) în 1916-1917; maica Mătăsariu Ana⁸¹, pentru devotamentul remarcabil cu care a dat îngrijiri răniților și bolnavilor în timpul campaniei 1916-1917; maica Porcuțeanu Evlampia⁸², pentru devotamentul remarcabil cu care a dat îngrijiri răniților și bolnavilor în timpul campaniei 1916-1917; maica Racleş Emilia⁸³, pentru zelul și devotamentul cu care a îngrijit de bolnavii contagioși la spitalul Crucea Roșie nr. 267 (Iași) în 1916-1917; maica Russu Eufrosina⁸⁴, pentru devotamentul remarcabil cu care a dat îngrijiri răniților și bolnavilor în timpul campaniei 1916-1917; maica Samson Elpedia⁸⁵, pentru devotamentul remarcabil cu care a dat îngrijiri răniților și bolnavilor în timpul campaniei 1916-1917; monahul Antipa David, infirmier; părintele Niculescu Rovin⁸⁶, infirmier, pentru zelul și devotamentul cu care a îngrijit răniții și bolnavii din spitalul militar „Regina Elisaveta” din Iași, în 1916-1917.

V. CRUCEA „MERITUL SANITAR”

Crucea „Meritul Sanitar” a fost instituită în 26 noiembrie 1913, pentru a răsplăti personalul medical și voluntarii care au ajutat spitalele și lazaretele de îngrijire a militarilor și civililor bolnavi de holeră în timpul celui de-al doilea Război Balcanic (1913).

Însemnul era în formă de cerc prelungit printr-o cruce cu brațele egale, înconjurată de mănunchiuri de raze inegale și surmontată de o coroană regală. Avea trei clase: din aur (metal aurit), argint (metal argintat) și bronz.

Aversul crucii era emailat roșu, purtând în centru efigia în profil a reginei Elisabeta, din argint. Reversul, din metalul însemnului, avea pe brațul de sus al crucii, cifra regelui Carol I sub care se afla inscripția: **MERITUL / SANITAR / 1913**. Panglica, de culoare albă, avea două dungii roșii înspre margini. Se prindea de însemn printr-un inel trecut prin mijlocul globului crucifer al coroanei regale.

În timpul Primului Război Mondial Crucea a avut statut de distincție militară și în 1917 s-a adăugat pe panglică, o cunună de argint, de formă ovală, formată din frunze de laur și stejar ale căror extremități inferioare se încrucișau în săritoare.⁸⁷

Au fost decorați cu Crucea „Meritul Sanitar”, clasa a II-a⁸⁸ (fig. 13-14): maica Epifania

⁷⁵ Idem.

⁷⁶ Decret nr. 898/16 aprilie 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 23 din 28 aprilie / 11 mai 1918, p. 282.

⁷⁷ Decret nr. 1.564/28 decembrie 1917, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 240 din 10 (23) ianuarie 1918, p. 2641.

⁷⁸ Decret nr. 1.640/2 iulie 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 102 din 28 iulie / 10 august 1918, p. 1529.

⁷⁹ Idem.

⁸⁰ Decret nr. 898/16 aprilie 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 23 din 28 aprilie / 11 mai 1918, p. 282.

⁸¹ Decret nr. 1.640/2 iulie 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 102 din 28 iulie / 10 august 1918, p. 1529.

⁸² Idem.

⁸³ Decret nr. 898/16 aprilie 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 23 din 28 aprilie / 11 mai 1918, p. 283.

⁸⁴ Decret nr. 1.640/2 iulie 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 102 din 28 iulie / 10 august 1918, p. 1529.

⁸⁵ Idem.

⁸⁶ Decret nr. 2.265/28 august 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 193 din 18 noiembrie / 1 decembrie 1918, p. 3384.

⁸⁷ C. Flondor, Const. Moisil, op. cit., p. 95-96; Tudor Alexandru Martin, Katiușa Pârvan, Cătălina Opaschi, op. cit., p. 127-129.

⁸⁸ Muzeul Național de Istorie a României, inv. nr. 116718.

Gâdioi⁸⁹, de la spitalul „Liceul Internat”; preotul Bocănescu Constantin⁹⁰, din regimentul 8 infanterie; preotul Donescu Nicolae⁹¹, de la ambulanța diviziei IX; preotul Teodorescu Benedict⁹², de la ambulanța diviziei X; preotul Vasilescu Vasile⁹³, de la spitalul mobil nr. 9; preotul Voinea Carol⁹⁴, din regimentul 35 infanterie.

VI. CRUCEA DE RĂZBOI (*franceză*)

Crucea de Război⁹⁵ (fig. 15-16) a fost instituită în aprilie 1915 și se acorda pentru purtare excepțională în timpul Primului Război Mondial. Se prezintă ca o cruce labată (cu brațele triunghiulare), având, pe centru, gravată în relief, efigia unui personaj feminin, cu părul cârlionțat la spate, purtând bonetă frigiană⁹⁶, o coroană de lauri pe frunte, privind spre dreapta. Împrejur, în bordura care are în partea de jos două ramuri de măslin⁹⁷, este scrisă, în excizie, legenda: **RÉPUBLIQUE FRANÇAISE**. Pe revers, în medalion rotund, cu bordură, sunt scriși, pe două rânduri, anii războiului: **1914 / 1918**. Între brațele crucii se află două spade poziționate în săritoare, cu vârfurile orientate în sus. Panglica este verde, cu liziera roșie și cu câte cinci dungi verticale roșii.⁹⁸

Crucea de Război i-a fost acordată protosinghelului (asimilat gradului de locotenent) Justin Șerbănescu⁹⁹, din regimentul 4 Ilfov nr. 21.

VII. ORDINUL „SFÂNTA ANNA” (*rusească*)

Ordinul „Sfânta Anna” a fost fondat în 1735 la Kiel de Karl Friederich, duce de Holstein-Gottrop. A fost introdus în sistemul de Ordine rusești în 1796, în timpul domniei țarului Pavel I și se acorda atât rușilor, cât și străinilor. După 1855 s-a introdus și modelul cu spade, de război.

Ordinul Sfânta Anna, clasa a II-a (fig. 17-18), se prezintă sub forma unei cruci labate (cu brațele triunghiulare), emailată roșu închis, bordată auriu, având, pe avers, la mijloc, un medalion rotund, cu bordura aurie, cu Sfânta Anna, redată în întregime și din față, aureolată galben, îmbrăcată cu o rochie roșie, lungă, purtând o pelerină albastră, stând cu picioarele pe pământ, în atitudine pioasă, între doi copaci verzi, cel din stânga mai înalt. Între brațele crucii sunt ornamente aurii. Pe revers, tot într-un medalion rotund, cu marginea aurie, emailat alb, plasată sub coroana deschisă, monograma formată din inițialele încrucișate în săritoare ale mottoului latin al Ordinului: *Amantibus Justitiam, Pietatem, Fidem* (Pentru cei care vor iubi dreptatea, evlavia, credința). Panglica Ordinului era roșie cu lizieră galbenă.

Ordinul Sfânta Anna, clasa a III-a cu spade¹⁰⁰ și fundă (fig. 19-22) este asemănător cu cel de mai înainte, doar crucea broșează pe două spade aurii, încrucișate în săritoare, cu vârfurile în sus. Funda este fixată de panglica de culoare roșie cu lizieră galbenă, în culorile ei. Panglica este de formă triunghiulară, pentru prins pe piept.¹⁰¹

A fost decorat cu Ordinul „Sfânta Anna”, clasa a II-a: P. S. S. Arhimandritul Dionisie¹⁰² de

⁸⁹ Decret nr. 1.688/5 iulie 1918, publicat în „Monitorul Oficial” nr. 85 din 8 (21) iulie 1918, p. 1242.

⁹⁰ Idem.

⁹¹ Idem.

⁹² Idem.

⁹³ Idem.

⁹⁴ Idem.

⁹⁵ Muzeul Jandarmeriei Române.

⁹⁶ Boneta frigiană = simbolul libertății; pentru școlarii din evul mediu era semnul caracteristic al independenței profesiei; Cte Alph. O’Kelly de Galway, *op. cit.*, p. 90-95.

⁹⁷ Măslinul = arbore fructifer din familia oleaceelor; este emblema păcii, a autorității, a bunăvoinței și a înțelegerii; ramurile de măslin erau oferite învingătorilor diverselor întreceri; Cte Alph. O’Kelly de Galway, *op. cit.*, p. 358; Hans Biedermann, *Dicționar de simboluri*, vol. I, Editura Saeculum I.O., București, 2002, p. 252.

⁹⁸ Bernard Fitzsimons, *op. cit.*, p. 85; Elena Artimon, *op. cit.*, p. 171, fig. III/3; Laurențiu-Ștefan Szemkovics, Augustin Mureșan, *op. cit.*, p. 74-75, 91.

⁹⁹ „Monitorul Oficial” nr. 248 din 2 (15) februarie 1919, p. 4973.

¹⁰⁰ Muzeul Național de Istorie a României, inv. nr. 324470.

¹⁰¹ Bernard Fitzsimons, *op. cit.*, p. 86; Katiușa Pârvan, Cătălina Opaschi, Tudor Martin, *Onoarea națiunilor. Ordine și decorații din patrimoniul Muzeului Național de Istorie a României – catalog*, vol. I, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2011, p. 154-155; Toma Rădulescu, *op. cit.*, p. 357; Laurențiu-Ștefan Szemkovics, Augustin Mureșan, *op. cit.*, p. 76-78, 92-93.

¹⁰² „Monitorul Oficial” nr. 22 din 27 aprilie / 10 mai 1918, p. 265.

la Sfânta Mitropolie din Iași.

A fost decorat cu Ordinul „Sfânta Anna”, clasa a II-a, fără spade: preotul econom Nazarie¹⁰³, șeful serviciului religios din Marele Cartier General.

Au fost decorați cu Ordinul „Sfânta Anna”, clasa a III-a, cu spade și fundă: preotul Simedrea Teodor¹⁰⁴, regimentul 36 infanterie; preotul Tudorache Gheorghe¹⁰⁵, regimentul 56 infanterie.

VIII. ORDINUL „SFÂNTUL STANISLAS” (*rusesc*)

Ordinul „Sfântul Stanislas” a fost instituit în 1765 de Stanislas al II-lea Poniatowski, regele Poloniei, în onoarea sfântului cu același nume, patronul Poloniei, ucis în secolul al XI-lea, în mijlocul unei slujbe și canonizat în secolul al XIII-lea. După Congresul de la Viena din 1815, cea mai mare parte a Poloniei a trecut la Rusia și țarul Alexandru I a păstrat Ordinul. În 1831, țarul Nicolae I l-a încorporat Ordinului rusești.

Ordinul „Sfântul Stanislas”, clasa a II-a, fără spade (fig. 23-24) se prezintă sub forma unei cruci de Malta, emailată roșu, bordată auriu, cu cele opt vârfuri terminate în câte o sferă mică, alungită, aurie, având pe centru, pe avers, un medalion rotund, emailat alb, încărcat cu o dublă literă „S” (Sfântul Stanislas) cu corpul îngroșat, cu marginile roșii și interiorul tot roșu, însă redat prin coduri heraldice prin linii verticale plasate la egală distanță între ele, cu extremitățile inferioare și superioare bifurcate, înconjurat de o ghirlandă din frunze de laur alternând verzi și aurii. Între brațele crucii, broșând parțial pe ele, stema Rusiei, de patru ori: acvila bicefală¹⁰⁶, de aur, redată în întregime și din față, cu cele două capete încoronate cu coroane imperiale, închise, terminate cu glob crucifer, având deasupra o a treia coroană asemănătoare cu cele de mai înainte, dar de dimensiuni mai mari, purtând pe piept un scut de tip francez modern¹⁰⁷, încărcat cu Sfântul Gheorghe, călare pe cal, străpungând cu sulita un balaur. Pe revers, un medalion rotund, cu bordura aurie, emailat alb, încărcat, din nou, cu aceleași dublă literă „S”. De brațul de sus al crucii, de un arc de cerc aurit (fiecare din cele patru brațe are, în deschizăturile „V”-ului, câte un asemenea arc), este atașat un inel metalic aurit care fixează inelul de care este prinsă panglica roșie cu dublă lizieră albă, poziționată orizontal.¹⁰⁸

A fost decorat cu Ordinul „Sfântul Stanislas”, clasa a II-a, fără spade: preotul econom Pocitan V.¹⁰⁹, de la Marele Cartier General (serviciul religios).

¹⁰³ „Monitorul Oficial” nr. 294 din 13 (26) martie 1918, p. 3584.

¹⁰⁴ „Monitorul Oficial” nr. 12 din 14 (27) aprilie 1918, p. 151.

¹⁰⁵ „Monitorul Oficial” nr. 258 din 30 ianuarie / 12 februarie 1918, p. 2934.

¹⁰⁶ Acvilă cu două capete.

¹⁰⁷ Scut de tip *francez modern* este un scut dreptunghiular cu baza în acoladă, inventat și răspândit de Bara la sfârșitul secolului al XVI-lea; Théodore Veyrin-Forrer, *Précis d'Héraldique*, édition revue et mise à jour par Michel Popoff, Larousse/SEJER, 2004, p. 15, 17, fig. 21.

¹⁰⁸ Bernard Fitzsimons, *op. cit.*, p. 86; Katiușa Pârvan, Cătălina Opaschi, Tudor Martin, *op. cit.*, p. 156-159; Laurențiu-Ștefan Szemkovics, Augustin Mureșan, *op. cit.*, p. 78-80, 93-94.

¹⁰⁹ „Monitorul Oficial” nr. 294 din 13 (26) martie 1918, p. 3584.

Fig. 1 - 2

Fig. 3 - 4

Fig. 5 - 6

Fig. 7 - 8

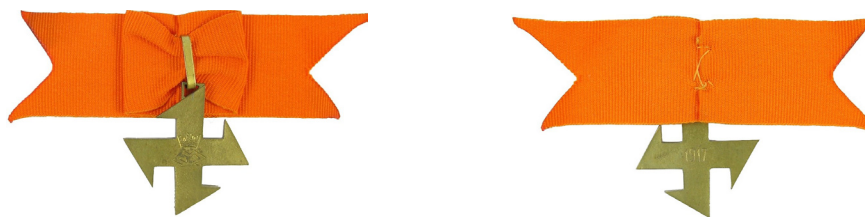

Fig. 9 - 10

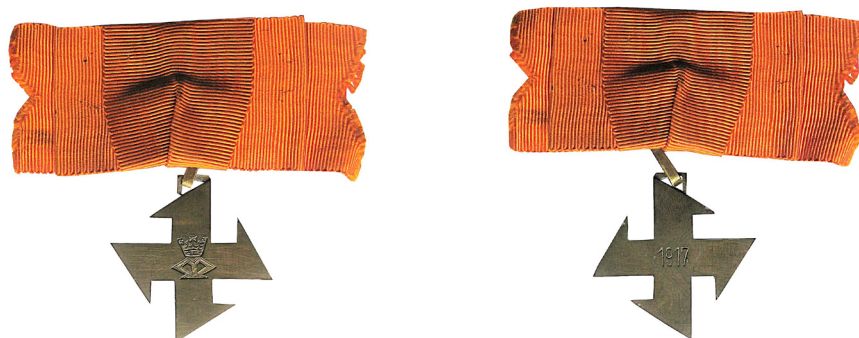

Fig. 11 - 12

Fig. 13 - 14

Fig. 15 - 16

Fig. 17 - 18

Fig. 19 - 22

Fig. 23 - 24